

1) Jens Christenssen, fogden ("Fouget") på Herrevadskloster, lät påbjuda att alla soldater ("søldatter"), gamla och nya, skall vid vite av högsta straff möta upp i Helsingborg ("Helsingburig") så snart de dit ("der Hen") kan marschera ("Marshere"), och sig till Herr Axsell Urup begiva ("begiffue").

2) Påbjudes att eftersom det på sockenstämmor ("sogne steffne") här i länet är påbjudet att bönderna, så många som har hästar och valacker ("giellinge") skulle till Klostret ("Closteret") komma med dem, enligt Hans Kunglig Majestäts befallning, så att jag av dem kunde anteckna ("Antegne") så många som till Militären ("Militien") kunde vara tjänliga ("tienlig"). De som icke ännu har åttlytt ("Er Epterkommet") detta, befallles åter ("Endnu") att de imorgon möter upp här på Klostret med dem, utan undantag ("Jngen Vndertagen"), såvida ("saa Frembt") de icke enligt Hans Majestäts skrivelse ("breff") vill lida vederbörligt straff ("som Vedbør").

Kommentar: Herr Axell Urup var Hövitsman (Befälhavare) på Helsingborgs Slott (Fästning).

Inställde sig Poull Adtserssen från Slättåkra ("Sletager") och uppgav ("Foregaff"), att eftersom han för någon tid sedan haft en farlig ("Vanshelj") upplevelse ("tilfald"), då han råkat ut för en olyckshändelse ("Vlyche") i det han med flera andra var med om att forsla ("Føre") timmer ("thømmer"). Det var då som ett timmerstycke föll ner ("Er Nederfalden") och hans ena ("Egne") ben slogs itu ("isønderknøcht"), så att jag under tiden måste ligga tillsängs ("Ved sengen") och ej kan sköta ("Hielpe") mig själv. Varför han begär ("Er begierendis") att några vittnesmål måtte få tagas beträffande honom, så att det sålunda befinnes vara sant ("befinnes i Sandhed"), och att han icke är i stånd att ("Er mechtig") kunna vara god till att marschera, också dessutom för att han måste ligga, så han icke kan vara duglig ("dugtig") som soldat (søldatt), som han utav husbondens fullmäktige ("Hosbundts Fulmechtig") är utskriven ("Vdshreffuet") till, utan beder att han mycket gärna måtte förskonas ("Forshoonis").

Då framstod Bent Nielsen i Bonnarp, som svor och vittnade enligt lagen, att för några år sedan, blev jag med några andra ombedd ("ombeden") att forsla en timmerbit ("en Knub"), och när vi hade biten som högst uppe ("Høyest") lastat ("paa landet") då gick där en bjälke ("Skelle") förbi oss, och timmerbiten föll ned igien, både på mig och på Poull Adtserssen i Slättåkra, och slog armen och det ena benet tvärt ("thuert") av på Poull Adtserssen i Slättåkra, och den nästa biten biten ("støched") så hela benpipan (?) ("Hele benen") stack ut ("saae Ud"), och därtill blev hans lemmar helt sönderkrossade ("sønder Knusdt"), så vi låg båda två hos en bardskärare ("barsher") under lång ("longsammelig") tid, och har fortfarande ("Endnu") icke kunnat få ("Faet") vår hälsa ("Helbred") igen.

Oelle Poulssen i Brandeborg ("brøndeborig"), som också vittnade på samma sätt som Bent Nielsen, att han var närvarande ("Hoes") samma tid, och var med att bära karlarna ("Karlne") till ett hus, och icke hade trott ("throed") att de vid någon tid hade kunnat bliva i livet ("Ved deris liff"), eftersom blodet ("bloed") gick ut både ur näsa och mun på Poull Adtserssen.

Kommentar: 1) En fältskär, också kallad bardskärare, var en person med viss utbildning i kirurgi. I krig användes de t.ex. för att amputera ben, men de fick också hjälpa till att ta hand om människor som behövde hjälp i fredstid. 2) Byn Slättåkra ligger på Söderåsen, ca 1 km norr om nutida "Lotta på Åsen".

Bild: 1900/Sida: 194

Birketing tisdagen den 25 augusti 1657.

Jens Christenssen, ridefogde på Herrevadskloster, framkallade ("Frembstillet") efterskrivna vittnen. Då framstod Madts Christopherssen i Bonnarp och Oelle Jenssen därstädes ("ibidem"), vilka svor och vittnade att vi den gångna ("Forleden") fredagen, som inföll den 6 augusti, efter myndigheternas ("ØffrigHedens") befallning gick på vägen till Landskrona ("LandtsCrone"), för att där låta oss utskriva ("Vdshriffue") till soldater av Vålbördige Herr Knud Vlfeldt. Då kom Peder Jenssen i Fastarp ("Fasterup"), Lasse Pederssen i Väsmantorp och en annan man från Perstorp till oss i Tågarp (- nu vid Råån i Svalövs kommun -). Då tillfrågade ("tilspurde") Peder Jenssen oss varför ("Huij") vi icke väntade ("biede") därhemma eller mötte upp i Ljungby (- nu "Ljungbyhed" -), där mötesplatsen var bestämd ("sat"), och sade dessutom att alla de andra, som stannade kvar hemma, hade lovat dem att var och en av oss skulle få två ("thou") öre. Då svarade vi, Nej så Gud hjälpe ville vi icke giva dem pengar, utan vi ville rida vår väg såsom vi av överheten är befallda. Så följdes vi åt med Peder Rye och de andra till Vadensjö ("Vadensøe"). (- Vadensjö ligger nära Landskrona -) Där bad de att vi skulle bli kvar, medan de red in i staden (= Landskrona) och hämtade besked ("besheed") till oss. Och vi fick inget besked förrän om andra dagen, då de kom tillbaka igen och sade att vi skulle fara hem ("tage til bage") igen.

Ander Jngessen i Ingelstorp ("Ingelsterup") svarade, att han fick bud enligt vittnesmålen lydelse, och var på väg mot Landskrona, eftersom de hade fått bud att de skulle utskrivs av Herr Knud Vlfeldt. Och då vi hörde att Knud Vlfeldt hade begivit sig ("var dragen") mot trupperna ("troppen"), då skickade vi fram bud och förhörde oss om vi icke fick ("Maatte") möta upp vid trupperna, eftersom Knud Vlfeldt hade rest dit för att utskriva till hären ("Heren"), när böndena skulle samlas ("Santhes"). Då blev oss ålagt ("tillagt") att vi skulle möta upp i Engelholm, hos Knud Vlfeldt, vilket jag också gjorde, och jag talade muntligen ("Muntlig") med den gode Herren. Då sade Knud Vlfeldt och frågade efter vår ridefogde. Då svarade vi att han var hemrest ("HiemReist"). Då sade Kommendanten ("Comidanten") på Helsingborgs Slott, att han skulle skriva ut oss på Knud Vlfeldts vägnar i Hasslarp ("Haslerup"), och där skulle de möta upp, vilket vi också gjorde, men ("och") blev inte utskrivna, utan ("mens") Jens Nielssen, Slottsfogden ("Slotsfouget") bad oss gå hem, eftersom han inte kunde göra något vid det, eftersom där är icke nu här i närheten av ("Ner") ett hundra man som skulle utskrivs från Klosters ("Closters") län. - Fastän ("VAnseet") jag är över 50 ("Halffthredssindtstiuuffue") år gammal, har jag ändå ("dog") likväl ("Jligeuell") mött upp på de rätta ("tilbørlig") ställena, som av mina överordnade ("ØffrigHeden") är befallt.

Oelle Lauridtssen i Väsmantorp svarade, att han var i Engelholm med proviant ("Prouiant") på de tider som jag skulle mött upp i Landskrona, vilket med skriftligt intyg ("Seddell") kan bevisas.

Kommentar: 1) Den 5 juni 1657 förklarade Danmark krig mot Sverige. Kungen i Danmark hette Frederik III. Sverige var vid detta tillfälle hårt pressat i krig mot Polen och Ryssland. Efter krigsförklaringen

bröt en svensk styrka in i Skåne under befäl av riksdrotsen Per Brahe d.y. och slogs mot en dansk styrka under riksrådet Axel Urup i slaget vid Ängelholm den 5 augusti 1657. I slaget deltog ett stort bondeuppbåd, vari birketingsbönderna tydligen hade tänkts ingå, men genom virrig ordergivning istället begav sig hem. Utgången av slaget blev att svenskarna drog sig tillbaka norrut och danskarna söderut, så "oavgjort" är nog de flesta historikers dom. 2) Den ovan återgivna texten om oredan som rådde efter Danmarks krigsförklaring 1657 är långt ifrån den enda i birketingsboken. Många andra framträder där och berättar om motstridiga besked man fått samt oklar ordergivning. 3) En som sticker ut är Knud Vlfeldt, född 1609, som verkar ha varit speciellt virrig under detta krig. Knud var en dansk ämbetsman och bror till den mera kände Corfitz Vlfeldt. Knud dog den 28 september 1657 vid en skärmytsling vid Sibbarps skans, nära Osby i norra Skåne. Han hade län i Landskrona. - I Sibbarp restes en minnesvård över honom år 1911.

Kommentar: Nu börjar vi så smått närma oss den tid, då bl.a. Skåne blev lagt under Sverige! Den svenske kungen Karl X Gustav ledde en svensk armé över Lilla och Stora Bält i januari till februari år 1658 och fortsatte sedan över de danska öarna, allt i syfte att hota Köpenhamn. Det var ett mycket våghalsigt företag! Vintern var sträng, men vatten stod på isen i sunden. Isen knakade, och ibland räckte vattnet upp till knäna på soldaterna. Man nådde ön Falster, där hela styrkan var samlad den 11 februari. Danskarna tvingades ge sig inför det överhängande hotet av ett anfall mot Själland och huvudstaden Köpenhamn. Freden i Roskilde slöts den 26 februari 1658. Efter ca 600 år under danskt välde var Skåne plötsligt svenskt.

Hur man reagerade i Skåne på övergången i vårt närområde kommer att belysas med utdrag ur birketingsboken 1656 – 1660 i nästa "utskick".

I Skåne hade man alldeles säkert fått fortlöpande underrättelser om krigshändelserna på andra sidan Öresund. Birketingen hade inställts under 4 veckor i samband med fredsförhandlingarna. Det första birketetinget där den nya nationstillhörigheten behandlades hölls tisdagen den 27 april 1658.

Inställde sig den välförnäme mannen Vluff Raffn, ridefogde till Herrevadskloster, som lät uppläsa och förkunna ("leesse och ForCynde"), Hans Kunglig Majestäts av Sverige ("Suerig"), hans utgivna skrivelse daterad Malmö den 20 mars 1658. Vilken innehöll ("Mellende") att till greve ("greffue") Vlfeldt, greve till Sölvesborg ("Søllesborig") är skänkt ("shendt") och förärat Herrevadskloster med alla sina tilliggande rättigheter ("HerligHed"), intet undantaget på något sätt ("paa Nogen Maader"), till evärdligt ("EVundelig") arv och egendom. Enligt skrivelsens vidare innehåll, som blev uppläst och påskrivet.

Dessutom ("Disligeste") blev förkunnat ("ForKyndt") nämnde Vluff Raffns fullmakt ("Fuldmagt"), som till honom är given av nämnde Greve Vlfeldt, på Herrevadsklosters förvaltning ("Føugderij"), så att allmogen ("allmuen") är honom lydig och underdånig ("Hørig") och giver honom den skyldighet ("rigtigHed") som de brukar ("Pleier") och pliktiga är. Daterad den 19 april 1658. Vilket blev uppläst och påskrivet.

Ytterligare ("item") blev förkunnad ("ForCynt") en skrivelse ("Breff") från Gustaff Otte Stenbock ("Stenbech"), ett följebrev ("Missive"), med innehåll ("Mellende"), att dugliga ("dy(g)lige") soldater ("søldatter") skall till Kompaniet ("Compagniet") införskaffas ("Forshaffes"). På samma sätt har de bortrymda ("bort Rømte") ryttarna ("Ryter") att genast ("Med Forderligste") inställa ("Jndstille") sig till Kommendanten ("Commendatten").

Kommentar: 1) Karl X Gustav levde 1622 – 1660. 2) Corfitz Ulfeldt (1606 – 1664) blev 1630 kammarjunkare hos kung Kristian IV, och 1635 gift med dennes älsklingsdotter Leonora Christina. Ulfeldt blev riksråd 1636 och ståthållare i Köpenhamn, det senare Danmarks högsta ämbete. Genom förmedling av leveranser till danska staten hade Corfitz skaffat sig en ofantlig förmögenhet. Den 5 juni 1657 förklarade Danmark krig mot Sverige, som då var hårt pressat i kriget mot Polen och Ryssland. Då kriget bröt ut trädde Ulfeldt i Karl X Gustavs tjänst. Han blev då mycket hatad i Danmark och betraktades som en riktig "ärkelandsförrädare"! Vid ett tillfälle genomfördes en symbolisk avrättning av honom på ett torg i Köpenhamn. Man hängde upp en docka föreställande Ulfeldt och "avrättade" dockan! - Senare flyttade han till Malmö, där han köpte Torups slott. Där bodde han och styrde sin förläning Herrevadskloster genom ibland mycket bistra skrivelser till sin ridefogde Vulf Rafn. Corfitz besökte inte Herrevadskloster vid något enda tillfälle. - Corfitz trogna hustru Leonora Christina blev genom intriger inspärrad i Blå Tornet på Köpenhamns slott. Där skrev hon en bok, "Jammers Minde", i vilken hon skildrade sitt lidande i tornet. Med den fick hon en framstående plats i dansk litteratur. 3) Gustaf Otto Stenbock (1614 – 1685), svensk greve, militär och ämbetsman. Han var generalguvernör för Skånska generalguvernementet 1658 - 1664, samt kansler för Lunds universitet 1666 – 1680. 4) "Kommendanten" som nämns var troligen befälhavaren på Helsingborgs fästning, dit bönderna i birken var ålagda att transportera diverse virke och annan utrustning.

